GAGNEF

Yttrande

Datum	Dnr	Sida
2026-10-26	BUN/2026:199/63	1 (11)

Barn- och utbildningsförvaltningen

Barn- och utbildningsnämndens ordförande
Jan Wiklund (M)

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över Förutsättningar för en likvärdig och språkutvecklande förskola (SOU 2026:37)

Sammanfattning

Gagnefs kommuns samlade ställningstagande

Gagnefs kommun delar utredningens ambition att stärka kvaliteten och likvärdigheten i förskolan samt förbättra barns möjligheter att utveckla det svenska språket. Tydligare krav på kvalitet, bemanning och kompetens kan stärka barns rätt till en förskola av god kvalitet, oavsett var i landet de bor. Kommunen tillstyrker betänkandets övergripande inriktning men avstyrker vissa förslag och lämnar förbehåll beträffande andra, särskilt när det gäller förslagens utformning, finansiering, genomförbarhet och tidsplan.

Förslagen innebär omfattande krav på bemanning, kompetensförsörjning, organisation, lokaler och administration. För en landsbygdskommun, som Gagnef, riskerar tillgången till utbildad personal och möjligheten att snabbt anpassa verksamheten bli särskilt utmanande. Nationella krav behöver därför ge utrymme för lokala anpassningar. Reformen behöver genomföras successivt, föregås av tydliga nationella stödinsatser och finansieras fullt ut av staten.

Övergripande synpunkter

Utgångspunkt för kommunens bedömning

Gagnefs kommuns bedömning utgår från kommunens förutsättningar som landsbygdskommun. Förskoleverksamheten behöver organiseras så att barn i olika delar av kommunen får tillgång till en förskola av god kvalitet på rimligt avstånd från hemmet.
Även mindre förändringar i barnantalet kan få stora organisatoriska och ekonomiska konsekvenser för enskilda förskolor. Kommunens möjligheter att anpassa barngrupper, bemanning och lokaler är dessutom mer begränsade när verksamheten består av flera små förskolor med upp till tre avdelningar. Dessa förutsättningar behöver beaktas vid utformningen och genomförandet av de föreslagna regleringarna.

Gagnefs kommun anser att nationella krav ska vara tydliga och bidra till likvärdighet, men samtidigt ge huvudmännen ett tillräckligt handlingsutrymme att organisera verksamheten utifrån lokala förhållanden och barnens behov.

Barnets bästa och likvärdighet

Gagnefs kommun bedömer att betänkandets övergripande inriktning kan bidra till en mer likvärdig förskola och bättre förutsättningar för barns utveckling, lärande och språkutveckling.

Likvärdighet innebär inte att verksamheten alltid ska organiseras på samma sätt. Vid bedömningen av barnets bästa behöver därför även trygghet, kontinuitet, närhet till hemmet, tillgång till utbildad personal och barnets relationer till andra barn och vuxna beaktas. Fasta nationella nivåer för barngruppsstorlek och personaltäthet får inte medföra organisatoriska förändringar som sammantaget försämrar barnens situation. Det kan exempelvis handla om längre resvägar, fler byten av förskola eller personal samt minskade möjligheter att behålla mindre förskolor.
Gagnefs kommun vill även betona att språkbedömningar och språkutvecklande stöd behöver utformas så att flerspråkighet inte betraktas som en brist. Bedömningarna måste vara likvärdiga, rättssäkra och anpassade till barnets ålder och individuella förutsättningar. Hänsyn behöver tas till barn med nationella minoritetsspråk, barn som använder svenskt teckenspråk samt barn med funktionsnedsättning eller andra behov av stöd.

Lokala förutsättningar
Gagnefs kommun bedriver förskoleverksamhet i sju geografiskt åtskilda delar av kommunen, huvudsakligen med en kommunal förskola i varje område. Strukturen är viktig för att barn ska kunna erbjudas förskola nära hemmet, men begränsar samtidigt möjligheterna att omfördela barn, personal och lokaler.
En reglering av barngruppernas storlek kan därför innebära att barn inte kan erbjudas plats vid den närmaste förskolan. Placering på en annan ort kan medföra upp till tio kilometer längre resväg i vardera riktningen och förutsätter dessutom att det finns en ledig plats. Det riskerar att motverka närhetsprincipen, påverka barnets trygghet och kontinuitet samt medföra att vårdnadshavare avstår från en förskoleplats eller nyttjar platsen i mindre omfattning, vilket kan leda till minskad närvaro och i praktiken begränsa barnets tillgång till förskola.
Regleringen kan också medföra behov av fler barngrupper och därmed ombyggnad, utbyggnad eller nybyggnation. Sådana åtgärder är kostsamma, tidskrävande och kräver långsiktig planering. På flera orter saknas dessutom lämpliga alternativa lokaler.
Gagnefs kommun anser därför att regleringen måste ge utrymme för lokala anpassningar och tydliga undantag utifrån barnets bästa, geografiska förhållanden samt tillgång till personal och ändamålsenliga lokaler. Regleringen behöver också förenas med en realistisk införandetid och tydliga övergångsbestämmelser. Nödvändiga föreskrifter, vägledningar, system och statliga stödinsatser måste finnas på plats innan bestämmelserna börjar tillämpas. Kommunens samtliga kostnader för lokaler, bemanning och organisatoriska förändringar ska finansieras fullt ut och långsiktigt av staten.

Finansieringsprincipen och kommunal självstyrelse
Gagnefs kommun anser att de nationella beräkningarna behöver kompletteras med analyser av konsekvenserna för olika kommuntyper. Kostnaderna per barn kan bli högre i mindre kommuner där verksamheten bedrivs vid flera mindre förskolor och där möjligheterna till samordning är begränsade.
Nya statliga krav och skyldigheter måste finansieras fullt ut enligt den kommunala finansieringsprincipen. Finansieringen behöver omfatta både införandekostnader och varaktiga kostnader och motsvara kommunernas faktiska utgifter för personal, lokaler,

utbildning, administration och systemstöd. För permanenta skyldigheter bör finansieringen i första hand vara långsiktig och förutsägbar. Tillfälliga och riktade statsbidrag riskerar att skapa osäkerhet, ökad administration och svårigheter att planera verksamheten.

Förslagen innebär också en inskränkning i kommunens möjlighet att själv besluta hur förskoleverksamheten ska organiseras utifrån lokala behov. Gagnefs kommun anser att en sådan inskränkning måste vara proportionerlig i förhållande till förslagens syfte. Nationella krav behöver därför kombineras med lokal flexibilitet, tydliga undantagsmöjligheter, full statlig finansiering och en realistisk tidplan.

6.3 Likvärdig förskola, kunskapsstöd, kompetensförsörjning och tillsyn

Gagnefs kommuns ställningstagande: Tillstyrker med förbehåll

Kommunens bedömning och skäl

Gagnefs kommun tillstyrker förslagen om ett förstärkt nationellt kunskapsstöd, ytterligare forskning och kunskapsutveckling samt en nationell strategi för förskolans framtida kompetensförsörjning. Kommunen delar utredningens bedömning att en mer likvärdig förskola förutsätter en gemensam förståelse för vad som kännetecknar god kvalitet och hur kvaliteten kan utvecklas och följas upp.

Ett samlat och lättillgängligt stödmaterial kan ge huvudmän, rektorer och medarbetare bättre förutsättningar att bedriva ett långsiktigt och systematiskt kvalitetsarbete. Det är särskilt betydelsefullt för mindre huvudmän, som har begränsade möjligheter att själva ta fram omfattande kunskapsunderlag och metodstöd.

Gagnefs kommun ser även positivt på en nationell strategi för kompetensförsörjningen. Tillgången till utbildade förskollärare och barnskötare är avgörande för kvalitet och likvärdighet. Strategin behöver innehålla konkreta och långsiktiga åtgärder som tar hänsyn till landsbygdskommuners svårigheter att rekrytera och behålla utbildad personal.

Kommunen är positiv till en stärkt och mer likvärdig tillsyn, men vill framhålla att tillsynen behöver vara rättssäker, proportionerlig och stödja kvalitetsutveckling. En skärpt tillsyn får inte leda till omfattande nya dokumentationskrav eller ökad administration utan tydlig nytta för barnen och verksamheten. Det behöver också finnas en enhetlig bedömning av kvalitet och likvärdighet, oavsett om förskolan har en kommunal eller enskild huvudman.

Konsekvenser för Gagnefs kommun

Ett tydligt och samordnat nationellt kunskapsstöd kan minska behovet av att kommunen själv tar fram vägledningar, metod- och tolkningsstöd. Det kan stärka det systematiska kvalitetsarbetet och underlätta för huvudman, rektorer och förskolans personal. Samtidigt kan nya stödmaterial, uppföljningsmodeller och krav på kompetensutveckling innebära behov av arbetstid, utbildningsinsatser och förändrade rutiner. Om olika statliga uppdrag och stödmaterial tas fram utan samordning finns en risk för dubbelarbete och ökad administrativ belastning.

För Gagnefs kommun är kompetensförsörjningen en långsiktig utmaning. Kommunens möjlighet att möta framtida kvalitets- och kompetenskrav påverkas av tillgången till utbildad personal, möjligheterna till utbildning och vidareutbildning på rimligt avstånd samt konkurrensen om arbetskraften. Staten behöver därför skapa förutsättningar för flexibla och tillgängliga utbildningsvägar, exempelvis genom distansutbildning, arbetsplatsförlagd utbildning, validering och möjlighet till studier inom ramen för en anställning.
Förslagen i avsnitt 6.3 bedöms inte i första hand medföra direkta behov av förändrade lokaler. Däremot kan de innebära kostnader för kompetensutveckling, planering, uppföljning, administration och anpassning av kommunens kvalitetsarbete. Sådana kostnader behöver beaktas i den fortsatta beredningen.

7.4 Maximalt antal barn i barngrupp

Gagnefs kommuns ställningstagande: Tillstyrker med förbehåll

Kommunens bedömning och skäl
Gagnefs kommun delar bedömningen att barngruppens storlek har betydelse för förskolans kvalitet, barnens trygghet och personalens arbetsmiljö. Kommunen är därför positiv till förslagets inriktning. Fasta nationella gränser kan vara svåra att tillämpa i en landsbygdskommun där barnantalet varierar och tillgången till personal och ändamålsenliga lokaler är begränsad. Regleringen behöver därför ge utrymme för avvikelser när det är motiverat utifrån barnets bästa, lokala förutsättningar och verksamhetens samlade kvalitet. Vid avvikelser bör en samlad bedömning av barnets bästa göras, där även närhet, trygghet, kontinuitet, personaltäthet och personalens kompetens beaktas.

Konsekvenser för Gagnefs kommun
Förslaget kan medföra behov av fler barngrupper, ytterligare personal och anpassning av lokaler. Det kan även minska flexibiliteten vid placering av barn och innebära längre resvägar eller svårigheter att behålla mindre förskolor. Konsekvenserna behöver bedömas tillsammans med det föreslagna kravet på personaltäthet.

7.5 Miniminivå för personaltäthet och krav på utbildning

Gagnefs kommuns ställningstagande: Tillstyrker med förbehåll

Kommunens bedömning och skäl
Gagnefs kommun delar utredningens bedömning att en god personaltäthet och en hög kompetensnivå hos personalen är avgörande för förskolans kvalitet, barnens trygghet, utveckling och lärande samt personalens arbetsmiljö. Kommunen är därför positiv till förslagets övergripande inriktning, men anser att kraven på personaltäthet och utbildning behöver utformas och genomföras som en sammanhållen helhet. En nationell miniminivå för

personaltäthet behöver ta hänsyn till barnens faktiska vistelsetider, förskolornas öppettider och kommunernas organisatoriska och geografiska förutsättningar. Gagnefs kommun är en pendlingskommun där barnen på vissa orter kan ha vistelsetider på upp till 50 timmar per vecka. Eftersom barnens vistelsetid kan överstiga en heltidsanställd medarbetares arbetstid behöver flera medarbetare avlösa varandra under verksamhetsdagen.
Utredningens förslag utgår från ett genomsnitt på enhetsnivå. Ett sådant genomsnitt riskerar att inte synliggöra variationer i bemanningen under dagen, exempelvis vid öppning och stängning samt i samband med raster, förskollärarnas garanterade undervisningstid, avdelningsplanering och personalfrånvaro. Regleringen behöver därför säkerställa att bemanningen är tillräcklig under hela dagen som barnen vistas i verksamheten. Förskollärarnas undervisningstid behöver kunna förläggas så att den inte innebär att personaltätheten i barngruppen understiger en godtagbar nivå. Krav på personaltäthet måste därför finansieras och dimensioneras så att undervisningstiden kan garanteras utan att barnens trygghet eller verksamhetens kvalitet påverkas negativt.
Gagnefs kommun är även positiv till att personal som räknas in i personaltätheten ska ha relevant utbildning. Det behöver dock tydliggöras vilka utbildningar och kompetenser som ska omfattas. Regleringen behöver också innehålla möjligheter till validering och kompletterande utbildning för medarbetare som genom lång yrkeserfarenhet har förvärvat relevant kompetens men saknar den formella utbildning som kommer att krävas.

Konsekvenser för Gagnefs kommun
Förslaget bedöms medföra behov av ökad bemanning och större vikarieberedskap, särskilt under långa verksamhetsdagar, vid öppning och stängning, raster, planering samt personalfrånvaro. Utmaningarna blir särskilt stora i mindre förskolor där möjligheterna att omfördela personal är begränsade. Den begränsade tillgången till utbildade förskollärare och barnskötare kan göra det svårt att samtidigt uppfylla kraven på personaltäthet och utbildning. Kommunen kan därför behöva anställa personal som arbetar i barngrupp men som inte får räknas in i den reglerade personaltätheten. Förslaget riskerar därmed att medföra betydande och långsiktiga kostnader för bemanning, vikarier, utbildning, validering, kompetensutveckling och administration.
Gagnefs kommun har i dag utbildade förskollärare och barnskötare i verksamheten. Den största utmaningen är därför att behålla nuvarande kompetensnivå om kravet på personaltäthet skärps. Om många nya medarbetare behöver rekryteras samtidigt som tillgången på utbildad personal är begränsad finns risk att andelen utbildad personal minskar.
Konsekvenserna behöver även ses tillsammans med regleringen av barngruppernas storlek, eftersom kraven sammantaget kan innebära behov av fler medarbetare, organisatoriska förändringar och anpassade lokaler. Även om utbildningskravet föreslås träda i kraft först 2033 är genomförbarheten beroende av att staten säkerställer tillräcklig tillgång till utbildningsplatser samt flexibla utbildnings- och valideringsvägar. Kraven på personaltäthet och utbildning behöver därför vara möjliga att förena i praktiken och stödjas av statliga insatser för utbildning, validering och kompetensförsörjning.

8.9 Personalens kunskaper i svenska

Gagnefs kommuns ställningstagande: Tillstyrker med förbehåll

Kommunens bedömning och skäl

Gagnefs kommun delar bedömningen att personal i förskolan behöver ha tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna fullgöra sitt uppdrag och stödja barnens språkutveckling. Bristande kunskaper i svenska är inte ett generellt identifierat problem i kommunens förskolor i dag. Frågan kan dock få större betydelse om kraven på ökad personaltäthet leder till ett omfattande rekryteringsbehov. Kommunen är därför positiv till att huvudmannen ska identifiera behov och erbjuda kompetensutveckling till berörd personal.

För att reformen ska bli rättssäker och praktiskt genomförbar behöver dock flera delar förtydligas. Gagnefs kommun anser att kartläggningsmaterialet ska vara nationellt och kvalitetssäkrat. Det behöver tydliggöras hur kartläggningen ska genomföras, vilka som ska omfattas, vem som ska göra bedömningen och vilka språkkunskaper som ska krävas. Kommunen anser att individuell kartläggning endast bör genomföras när huvudmannen, genom rekryteringsförfarandet eller i verksamheten, har uppmärksammat omständigheter som ger anledning att närmare bedöma en medarbetares kunskaper i svenska. Bedömningsförfarandet måste också utformas på ett rättssäkert sätt som inte riskerar att bli diskriminerande.

För att kompetensutvecklingsinsatser ska få avsedd effekt behöver det finnas flexibla utbildningsformer som kan kombineras med arbete. Staten bör därför säkerställa tillgång till sådana utbildningsinsatser och samtidigt finansiera de kostnader som uppstår för kommunerna till följd av kartläggning, kompetensutveckling och erforderlig vikarieanskaffning.

Konsekvenser för Gagnefs kommun

Förslaget kan medföra behov av nya rutiner för rekrytering, kartläggning, dokumentation och uppföljning. Om rekryteringsbehovet ökar kan det även uppstå kostnader för utbildning, handledning, vikarier och arbetstid. Om staten inte tillhandahåller gemensamma och kvalitetssäkrade verktyg samt finansiering för genomförandet finns risk för ökade administrativa kostnader och variationer i bedömningar mellan huvudmän. Detta kan påverka både rättssäkerheten och kommunens möjligheter att genomföra reformen på ett likvärdigt sätt.

9.4 Svenska språket i skolväsendet och förskolan

Gagnefs kommuns ställningstagande: Tillstyrker utan ytterligare kommentar

12.2 Försöksverksamhet med språkstärkande insatser

Gagnefs kommuns ställningstagande: Avstår från ställningstagande

12.3 Uppsökande verksamhet, närvaro och nationell uppföljning

Gagnefs kommuns ställningstagande: Tillstyrker med förbehåll

Kommunens bedömning och skäl

Gagnefs kommun är positiv till att den befintliga regleringen följs upp och utvärderas för att bedöma om insatserna når avsedda målgrupper och bidrar till ökad inskrivning och närvaro.
Kommunen bedömer att nuvarande arbetssätt i huvudsak fungerar väl. Eventuella nya krav bör därför utgå från en utvärdering av det arbete som redan bedrivs och endast införas om de tillför ett tydligt mervärde. Nya krav på dokumentation, närvarouppföljning eller rapportering bör samordnas med befintliga rutiner och system.

Konsekvenser för Gagnefs kommun

En utvärdering av den uppsökande verksamheten bedöms kunna bidra med värdefull kunskap. Om förslaget leder till nya krav på registrering, dokumentation eller rapportering ska de merkostnader som uppkommer finansieras fullt ut av staten.

12.4 Utökad avgiftsfri allmän förskola till 25 timmar

Gagnefs kommuns ställningstagande: Avstyrker

Kommunens bedömning och skäl

Gagnefs kommun avstyrker förslaget om att utöka den avgiftsfria allmänna förskolan från 15 till 25 timmar per vecka för samtliga barn.
Gagnefs kommun har låg arbetslöshet och en hög andel barn är redan inskrivna i förskolan. Kommunen bedömer därför att en generell utökning till 25 timmar inte motsvarar de lokala behoven och endast i begränsad utsträckning skulle bidra till att fler barn deltar i förskolans utbildning.
Kommunen delar uppfattningen att förskolan har stor betydelse för barns utveckling, lärande och språkutveckling. Mer tid i förskolan innebär dock inte automatiskt ett större värde för varje barn. Barnets bästa behöver bedömas utifrån en helhet där barnets behov av utbildning, omsorg, återhämtning och tid tillsammans med sina vårdnadshavare beaktas.
Gagnefs kommun anser att de nuvarande 15 timmarna bör kunna förläggas sammanhängande och på ett sätt som främjar barnets närvaro och deltagande i utbildningen. Förläggningen bör beslutas lokalt med utgångspunkt i barnets bästa, verksamhetens förutsättningar och vårdnadshavarnas situation. Kommunen bör även kunna erbjuda utökad tid utifrån barnets individuella behov. Om en generell utökning ändå införs ska reformens samtliga merkostnader finansieras fullt ut av staten.

Konsekvenser för Gagnefs kommun

En generell utökning till 25 timmar skulle medföra ökade kostnader för bemanning, schemaläggning, måltider, lokaler och administration samt minskade avgiftsintäkter. Förslaget

skulle även öka belastningen under delar av dagen och påverka kommunens möjligheter att uppfylla de föreslagna kraven på personaltäthet och barngruppsstorlek.
Kommunen bedömer att resurserna skulle göra större nytta om de kunde riktas till de barn som har ett identifierat behov av ökad närvaro eller språkstärkande insatser.

13.2-13.3 Obligatorisk språkbedömning i svenska det år barnet fyller tre år

Gagnefs kommuns ställningstagande: Avstyrker

Kommunens bedömning och skäl
Gagnefs kommun delar ambitionen att tidigt identifiera barn som behöver stöd i sin språkutveckling. Kommunen avstyrker dock förslaget om en obligatorisk språkbedömning av samtliga treåringar.
I Gagnefs kommun är en hög andel barn inskrivna i förskolan och barnens språkutveckling följs inom förskolans utbildning. En generell språkbedömning riskerar att medföra omfattande administration utan att nyttan står i proportion till insatsen. Resurserna bör i stället riktas till barn vars behov uppmärksammas genom förskolans kontinuerliga uppföljning, barnhälsovårdens arbete eller andra professionella bedömningar.

Konsekvenser för Gagnefs kommun
Förslaget skulle innebära ett nytt kommunalt uppdrag med behov av särskild kompetens, planering, dokumentation, information till vårdnadshavare och hantering av personuppgifter. Det behöver tydliggöras vilka kompetenskrav som ska ställas på den som genomför bedömningen och hur ansvarsfördelningen mellan hemkommunen, förskolan, fristående huvudmän och barnhälsovården ska utformas.
Om en obligatorisk språkbedömning ändå införs bör den föregås av försöksverksamhet och utvärdering. Reformen bör inte genomföras förrän ett nationellt kvalitetssäkrat bedömningsmaterial, tydliga rättsliga ramar och full statlig finansiering finns på plats.

13.4 Rätt till språkutvecklande stöd i förskolan

Gagnefs kommuns ställningstagande: Tillstyrker med förbehåll

Kommunens bedömning och skäl
Gagnefs kommun är positiv till att barn som har behov av språkutvecklande stöd i svenska ges förstärkta språkstärkande insatser utifrån sina individuella behov. Kommunen tillstyrker därför förslagets inriktning att stärka barns rätt till språkutvecklande stöd.
Kommunen anser dock att rätten till stöd inte enbart bör vara beroende av resultatet av den föreslagna obligatoriska språkbedömningen. Behov av språkutvecklande stöd bör även kunna

identifieras genom förskolans kontinuerliga uppföljning, barnhälsovårdens arbete eller andra professionella bedömningar.
För barn som redan är inskrivna i förskolan bör stödet ges vid den förskola där barnet har sin plats och utformas inom ramen för förskolans utbildning. Insatserna behöver utgå från barnets individuella behov och integreras i den ordinarie utbildningen.

Konsekvenser för Gagnefs kommun
Förslaget kan medföra behov av ytterligare kompetens, personal, planering, dokumentation och uppföljning. I en landsbygdskommun med flera mindre och geografiskt spridda förskolor kan det vara svårt att säkerställa språkutvecklande stöd med tillräcklig kompetens och likvärdig kvalitet vid samtliga berörda förskolor.
Det behöver därför finnas utrymme att organisera stödet utifrån lokala förutsättningar, samtidigt som barnets trygghet och kontinuitet värnas. Staten behöver även säkerställa tillgång till nationellt stödmaterial, kompetensutveckling och full finansiering av de kostnader som uppstår.
När stödet ges i en fristående förskola behöver ansvarsfördelningen mellan hemkommunen och den fristående huvudmannen tydliggöras. Det behöver särskilt framgå vem som ansvarar för insatsernas genomförande, kvalitet, dokumentation och uppföljning samt hur eventuella merkostnader ska finansieras.

13.5 Obligatorisk tilldelning av plats vid en förskoleenhet för språkutvecklande stöd

Gagnefs kommuns ställningstagande: Avstyrker

Kommunens bedömning och skäl
Gagnefs kommun avstyrker förslaget att ett barn som vid den obligatoriska språkbedömningen bedöms ha behov av språkutvecklande stöd ska tilldelas en förskoleplats även om vårdnadshavaren inte har anmält önskemål om förskola.
Kommunens uppsökande verksamhet och information om barnets rätt till förskola bör även fortsättningsvis vara utgångspunkten för barn som inte är inskrivna i förskolan. Kommunen bör genom information och dialog verka för att vårdnadshavare förstår förskolans betydelse för barnets utveckling och lärande.
En obligatorisk tilldelning av plats innebär inte i sig att barnet kommer att närvara eller ta del av de språkutvecklande insatserna. Barnets individuella situation, vårdnadshavarnas inställning och familjens praktiska förutsättningar behöver därför kunna beaktas.

Konsekvenser för Gagnefs kommun
För barn som inte redan är inskrivna i förskolan kan kravet på tilldelning av plats påverka kommunens placeringsplanering och möjligheten att erbjuda en plats nära barnets hem. Geografiska avstånd och begränsad tillgång till platser kan innebära att barnet tilldelas en plats långt från hemmet. En lång resväg kan medföra att vårdnadshavare avstår från att nyttja platsen

eller att platsen endast nyttjas i begränsad omfattning. Det riskerar att minska barnets faktiska närvaro och därmed effekten av de språkutvecklande insatserna. Det kan också innebära att en plats hålls tillgänglig utan att nyttjas, vilket försvårar kommunens kapacitets- och placeringsplanering.
Förslaget kan även medföra behov av nya rutiner för beslut, information, dokumentation och uppföljning. De ekonomiska och administrativa konsekvenserna behöver utredas närmare och kommunerna behöver kompenseras fullt ut för de merkostnader som uppstår.

Ikraftträdande och genomförande

Kommunens bedömning av tidplanen

Gagnefs kommun bedömer att ett successivt införande är nödvändigt med hänsyn till förslagens omfattning och kommunens förutsättningar. De föreslagna tidpunkterna för ikraftträdande och tillämpning mellan 2029 och 2034 ger viss tid för omställning, men genomförbarheten är beroende av att nödvändiga statliga beslut, föreskrifter och stödinsatser presenteras i god tid.

Förslagen om barngruppsstorlek, personaltäthet och utbildningskrav innebär betydande behov av rekrytering, kompetensutveckling, lokalplanering och organisatoriska anpassningar. För en landsbygdskommun kan omställningen kräva längre tid, särskilt eftersom tillgången till utbildad personal och alternativa lokaler är begränsad.

Gagnefs kommun anser att genomförandet bör följas upp stegvis och att det bör finnas möjlighet att senarelägga enskilda delar om nödvändiga förutsättningar inte är uppfyllda.

Före ikraftträdandet behöver staten säkerställa följande:

- långsiktig och full statlig finansiering av både införandekostnader och varaktiga kostnader,
- en nationell kompetensförsörjningsstrategi med konkreta insatser för landsbygdskommuner,
- tillräckligt antal utbildningsplatser samt flexibla möjligheter till utbildning, validering och kompetensutveckling,
- kvalitetssäkrade nationella stöd- och kartläggningsmaterial och tydliga föreskrifter,
- klargjord ansvarsfördelning mellan hemkommun, huvudman, rektor, förskola, barnhälsovård och fristående aktörer,
- fungerande och finansierade digitala system för dokumentation, uppföljning och rapportering,
- tydliga definitioner och nationell vägledning om bland annat barngrupp, personaltäthet, vistelsetid och tillfälliga avvikelser,

- rimliga övergångsbestämmelser och möjlighet till lokala anpassningar utifrån barnets bästa, geografiska förutsättningar och tillgången till personal och lokaler, samt
- en samordnad statlig styrning så att nya krav och uppföljningssystem inte medför onödig administration.

Gagnefs kommun anser att ikraftträdandet av respektive reform bör villkoras av att dessa förutsättningar är uppfyllda. Om finansiering, kompetens, vägledning och systemstöd inte finns på plats behöver tidplanen justeras.

Avslutning

Gagnefs kommun överlämnar detta yttrande som sitt remissvar över betänkandet *Förutsättningar för en likvärdig och språkutvecklande förskola* (SOU 2026:37).

Kontaktperson: Barn- och utbildningsförvaltningen
Förskolechef Johanna Ädel

Beslutande organ: Barn- och utbildningsnämnden Gagnefs kommun

Jan Wiklund (M)
Ordförande Barn- och utbildningsnämnden